

17/04/2021

”שינויים בפרקטיקה”

בפגישה הזאת אני אנסה לעקוב אחרי שאלה: איך ההתייחסות לסימפטום כאירוע של הגוף משפיעה על הפירוש, על ההקשבה, על האקט האנליטי בימינו. כלומר מה קורה בקליניקה מאז שהחזרה הלאקאניאנית לפרויד כללה ביתר שאת את ISA, "עכבה, סימפטום ומועקה" ומאז מילר פיענח עבורנו את הוראתו האחרונה של לאקאן. קליניקה שבמרכזה ההכרה בזה שהסימפטום איננו במיוחד מסר מוצפן אלא בעיקר סיפוק דחפי שאינו מספק ואשר פתרונו בסנטום.

ברקע של המסלול שלי היום, יש את העובדה שלהיות קיים קשור לעובדה שיש לנו גוף ושהאנליזה, פרקטיקה שמתרחשת בדיבור ובלא נגיעה בגוף, מגלה, אבל, שהמלים לא רק נוגעות בגוף אלא שגם מקיימות אותו ובונות את הקשר שלנו אתו. כל זאת מתקיים לפעמים דרך המובן שלו עבור בעליו, אך גם דרך הטבעת סימנים (ksmar) שקובעים את הגורל ואולי גם את מסלול החיים. לאקאן, כמו פרויד, לא האמין שהגורל נקבע בטראומה של הלידה. אך בערוב ימיו, ב-1980¹ הוא הכריז על עצמו כמי שגורלו, גורלו של זה המחובר לסמינר תמידי, קשור בטראומה התחלתית - לא של הלידה, אלא של ההוולדות לאי הבנה (malentendido). הוא גם אומר שם שהמלה (verbo) לא בוראת [כמו שנאמר בדת] אלא שהמילה היא לא מודעת, כלומר בלתי מובנת. הפסיכואנליזה עוסקת דווקא בזה בידיעה שלא הכל יתגלה. אין טראומה אחרת: האדם נולד בלתי מובן [או מובן לא נכון] (misunderstood).

"הגוף אינו מופיע בממשי אלא כאי הבנה". וכאן לאקאן מחבר בין הדורות כי גם קובע ש"הגוף הנו פרי של שושלת שחלק גדול מצרותיה נובעות מזה שהיא (השושלת) שחתה באי הבנה. זה מה שאנו יורשים. הפטפט של אבותנו."

השאלה של האקט האנליטי שמתואם להוראה האחרונה של לאקאן, זו שמקבלת שהאחר הנו הגוף, כלומר, שהאחר של המסמן הנו הגוף, זו שאלה שצריכה לקחת בחשבון שהגוף מכוון להתענגות שלו ולא לאיווי. אי לכך האיווי של האנליטיקאי, שהנה השאלה "מה זה אומר? מה משמע? אינה רלבנטית, או אינה מספיקה שהרי ההתענגות לא רוצה להגיד כלום וכל שאלה שמובילה למשמעות מכוונת אל האיווי ולא להתענגות.²

אנליזה שמכוונת אל הממשי פירושו של דבר: אנליזה שמכוונת אל ההתענגות. אך אין זה אומר שאנו לא עובדים לגלות את האיווי הלא מודע והמשמעויות אליהן הוא מוביל ושמובילות אליו. גם כשהאנליטיקאי לא מאמין בשם האב, חיוני שיהיה מוכן וידע להשתמש בו. עד כדי כך שפסיכואנליטיקאי שלא מאמין בכוח של המילים יקרא על ידי מילר: נוכל.

¹ Ornica 22-23 - לאקאן, שיעור של 10-6-1980

² ראה מילר 11-5-2011

מצב עניינים זה מייצר זמנים שונים לאורך האנליזה או אפילו לאורך פגישה אנליטית. לזה התייחס מילר כשני אספקטים או שני מסלולים או שני זמנים של האנליזה. הוא תאר זאת כאנטינומיה: ³

"האנליזה מובילה למה שקיים [בחוץ] (ex-sistence) נטול המובן". אך גם מצטט את לאקאן באומרו: "הרעיון שהנו ממשי אך ורק מה שמוציא כל סוג של מובן הוא בדיוק ההפך מהפרקטיקה שלנו". וכאן אנו נתקלים בסתירה פנימית בלתי נמנעת שלא צריכה לייאש אותנו, כי אפשר למצוא בה הגיון, כלומר, מילר מצא בה הגיון: "זאת אנטינומיה בין הפרספקטיבה והפרקטיקה ואנטינומיה זו משליכה אותנו באי הבנה אם אנו גורמים לשתי הרמות האלו לקרוס אחת על השניה." לאנליזה יש, כאופק, הממשי ככל שהוא מופרד מהנדמה. [...] "יש לאנליזה הליכה צולעת: בין הפרספקטיבה שלה והפרקטיקה יש בקע, אפילו היפוך [...] הפסיכואנליזה כפרספקטיבה קובעת שהפסיכואנליזה כפרקטיקה הנה מסדר הנדמה".

בכנס של ה-NLS ב-2009 ⁴ הבהיר מילר שאין "כללים של הפירוש" כי אילו היו כללים או אז היה הפירוש טכניקה, והרי הפירוש אינו טכניקה אלא אתיקה, תורת מידות. זאת הסבה שאין מלמדים את אמנות הפירוש. הפסיכואנליטיקאי קורא במה שנאמר, כלומר הופך את המילה לכתוב כדי שיתאפשר המשחק עם ההומופניה, הדקדוק והלוגיקה. לקרוא במה שנאמר כולל בחובו התמרה או הפיכה של הדיבור בכתוב. של המילה לאות.

ובכל זאת, גם אם אין כללים לפירוש, מילר מגדיר כלאקאניאני את אותו הפירוש שנושא את הסימן של מה שלא ניתן לומר, זו קביעה של "יש" או "אין". בניגוד לפירוש הפרוידיאני שהנו תרגום במונחים מיניים, הפירוש הלאקאניאני אינו תרגום אלא חשיפה, גילוי שקורא את מה שלא ניתן לומר, מעבר להדחקה.

למעשה, מבהיר מילר, האנליזנט מפרש כל הזמן, כשהוא אומר מה שקורה לו, ממה הוא סובל ואיך הוא הגיע למצבו הנוכחי, למעשה האנליזנט פועל בצורה פרנואידיית ולכן לאקאן תאר את האנליזה כפרנויה מודרכת. מדוע מודרכת? כי אנחנו שמים סייג לפירוש. פרויד מפסיק את הפירוש כשהוא מגלה את המובן המיני של המסר המוצפן הלא מודע. הפירוש הלאקאניאני, לעומת זאת, הולך מעבר למיני, לקראת האין קיום (inexistencia) של היחס המיני.

הוא מציע, בכל אופן, מידות מסוימות. שבע מידות הוא מציע, שמתוכם אמנה שתיים, הראשונה והאחרונה:

(1) לא לשים מכשול למה שאי-אפשר-להגיד על ידי פטפט, על ידי פירוש חפוז.

(7) יש כיוון לפירוש: הוא פונה תמיד אל החזרה, כדי לאתר בה את מה שהחזרה נמנעת ממנו (או אולי נכון להגיד מונעת). המנעות אינה הדחקה, אינה דחייה אלא הגבול המבני שכפוי על הידע. אך פה המילה "פירוש" לא מתאימה.

אחרי שלאקאן אמר ב"ג'ויס הסימפטום" שהסימפטום הנו **אירוע של הגוף**, ב-1975, הסימפטום אינו מוגדר כ**אפקט של אמת**, מהסדר הסמלי, מהסדר של המסמן. ואפשר להגיד (על מנת להרגיע, אומר

³ מילר: "הלאקאן אחרון מאוד", 21-3-2007

⁴ Le mot qui blesse, revue de "la cause freudienne" No 72

מילר) שבמקום בו היתה ההתענגות צריך להגיע, לבוא להיות, המסמן (advenir), במקום בו היה אירוע של הגוף צריך להגיע האפקט של אמת.

דבר שנשמע כ-Wo Es war soll Ich werden חדש.

כלומר: האנליזה פונה למובן על מנת לפתור את ההתענגות. הפאלוס בעניין. ואז אנחנו מתרגשים, משהו נוגע בנו. אך לעומת המובן שאנו מתענגים בו, ישנה **ההתענגות של הסנטום שהיא לא מקבלת את המובן הפאלי שמופעל על ידי שם האב**. זו התענגות פרטית לסינטום, רק שלו, שמובילה אל היחידני (singular), מוציאה (excludes) את המובן והיא אטומה ביסודה. למעשה כל זה אומר שהלא מודע והסנטום הם שני סדרים לא הומוגניים.

אין זה אומר ⁵ שאנו לא מפענחים את הלא מודע. זה אומר שהפענוח מוצא בהכרח מעצור במה שמחוץ למובן. הסנטום לא מדבר לאיש. הסנטום אינו מחשבה, אינו אירוע של השפה. זה **אירוע של הגוף**, של הגוף שהקונסיסטנטיות שלו בהתענגות.

הפירוש איננו, בשלב זה, רק פענוח של ידע, של ארטיקולציה של מסמנים. הפירוש מבהיר, מראה, את האופי ההגנתי של הלא מודע. להבנתי אין זה אומר "הגנה" במובן השלילי של המילה, הגנה כמה שמכשיל את הפעולה האנליטית, אלא אדרבא: להווכח על אופיו ההגנתי של הלא מודע עוזר להבין את הסבל של מי שלא ממונים בלא מודע. שהרי ההוויה המדברת זקוקה להגנה בפני הדיסקורס של העולם שלפעמים מהווה הצפה בלתי נסבלת.

מילר גם יגיד, בשעור האחרון באותה שנה: ⁶ בסנטום מחוברים סמלי, דמיוני וממשי. הסנטום "אוחז בסוגרים שלו את החיים כולם" ו"ההתענגות נמצאת בכל מקום בו יש מסמן" וההתרחשות המג'ורית היא להשיג התענגות" אם נדבר כאן על פירוש של ההתענגות נראה אותו כאלוקוברציה של ידע על ההתענגות ועל למה היא לא מתאימה [לאקט המיני] (כי אין gantze sexual Strebung, בשונה ממה שפרויד ציפה).

"מה שניתן לפרש הנן הצורות האקראיות שהעדר יחס מיני קבל- במיוחד במשפחה ואצל זוג ההורים" "בסופו של דבר ההוויה המדברת לא תהיה מעונה על ידי האמת."

השאלה על האפשרויות של המילה לשנות את צורת ההתענגות של ההוויה המדברת מנסה לקבל את תשובתה במאמץ בלתי נדלה של הקהילה האנליטית והתשובה או התשובות חייבות, כפי שהבהיר בצלילות מילר לפני שנים רבות, ⁷ **לכלול תרגום מעשי**.

העדויות של הפאס נותנות לנו לעקוב אחרי הפרקטיקה של ימינו ולוודא את אותו התרגום המעשי מאחר והעדויות כוללות את התוצאה, כוללות את תאור הצלחתו של האקט האנליטי. גם, כמובן, מורגש מאמץ זה בהצגות המקרה. אך מכיוון שהצגת מקרה הנה מהצד של האנליטיקאי, האפקט הנו שונה, תקפות ההוכחה שונה.

⁵ מילר Choses de finesse en psychoanalyse, 17-12-2008 סמינר

⁶ מילר 10.06.2009

⁷ SILET30-11-1994

פייר גיל גגן מנסח את הפרקטיקה שבמרכזה הסנטום, כלומר הגוף כאחר של המסמן כדלקמן: "ההימור הנו שהסנטום, שהנו המצאה פרטית של האנליזנט, הוא האופן הכי טוב שמצא האנליזנט להיבור בין דמיוני, סמלי וממשי, שבעיקר מאפשר לכידות לממשי של התענגות הגוף."

"הנס של הפירוש הלאקאניאני הוא שמחולל את אירוע הגוף הספציפי שמרגיע, והופך את ההתענגות לכזו שאפשר לשאת אותה, לקבל אותה וחייה בממד, במשלב של המילה. [...] זה מעניק לאנליזנט את האמצעיים לדעת לעשות עם הסנטום שלו."

איך זה קורה הלכה למעשה?

אן ליזי⁹ מזכירה את שאמר מילר בוורשה, שהאנליזה הנה משמעת של ההתענגות והשאלה של "מה זה רוצה לאמור משועבדת לשאלה" מה זה מספק."

היא תוהה, שואלת, מה פירוש "בהתחלה", "במקור"? . האם מדובר על למצוא מחדש את האחד של ההתענגות? ריגוש, אות, מילה שהכתה? השוק ההתחלתי של אירוע הגוף, האם ניתן להשיג אותו ככזה? האם הוא נאמר? ברור שהסנטום קיים מעבר לפנטסמה ולהזדהויות. היא מביאה כמה דוגמאות של התרחשויות בגוף בסוף האנליזה על פי עדויות של אנליטיקאים של האקול שמדווחים על אפקט של החייה (vivification), של פלוס של חיות.

על הן בוונו אומרת שרק בסוף גלתה את המילה "להשליך" [שנאמרה בעצם לפני הוולדה] שהסבירה לה הרגשות של נפילה שכל פעם דרשו ממנה מאמץ לחלץ מהן את גופה. זאת מילה שהופיעה במשפט של אביה בטרם נולדה: "אם תהיה זאת ילדה, נשליך אותה דרך החלון". והיא אכן נולדה ילדה ולא השליכו אותה דרך החלון, אך הגוף שלה נשמע וציית לדברי האב.

אן ליזי העידה על עצמה שחווה הרגשה גופנית של בעבוע, מלאות של אנרגיה שהפירוש "את אצנית!" בא לשיים. "זאת ההרגשה הכי עתיקה ללא תאריך, בלי צורה ובלי במה. פירוש זה ["את אצנית!"] הפך לכוח דחיפה באנליזה לאחר שהצליחה להתנתק מהאחר "המדריך". ה"אצנית" אינה מציאה של מילה שהכתה בעבר וגם לא זהו שמקבע. גם לא השם היחיד שאומר את הדבר."

מהערה זו של אן ליזי אני מבינה שזאת לא מילה מהלא מודע אלא מהאנליטיקאי.

בסמינר XXIII⁴⁰ הדגיש לאקאן כי דרושה דו משמעות על מנת שהפירוש יפעל. חייב שיהיה משהו במסמן שיהדהד. שהרי הדחף הנו ההד של הגד (enunciacion) על הגוף. ועל מנת שההגדה תהדהד, שתצלצל ביחד (consonne) הגוף חייב להיות רגיש לזה. והוא רגיש, זאת עובדה. לגוף יש חורים שונים מהם הכי חשוב היא האוזן, שאי אפשר לסתום או לסגור אותה. כך, "עונה בגוף את שקראתי לו הקול."

עוד עדויות:

פלורנסיה שנהן מעידה שהאנליזה אפשרה לשים מרחק בין הדימויים והמסמנים שדרכם הסובייקט נותן לעצמו הוויה והאובייקט שבמקום של העודף של עונג כסיבת האיווי. זה אפשר שינוי כך שהיתה חוויה של

⁸ ארגומנט של הכנס השביעי של הנלס, מאי 2009

⁹ בלוג לקראת הכנס TRACES לזי

¹⁰ לאקאן עמוד 17 בצרפתית

התענגות בקשר לגוף כחי, וכאחר. את זאת היא מתרגמת: "אופן של חווית הדחף בו הצמצום של ההתענגות הפאלית וההתענגות של המובן מאפשרים את ההתענגות של החיים, ביטוי שלקוח מה"שלישית".

במפגש בזום השנה, היתה לנו הזדמנות נדירה לפגוש ביחד את האנליזנט ואת האנליטיקאי. כלומר, פלורנסיה העידה ולורן הגיב לעדותה ולדיון שבא אחרי העדויות.

לאנליזה האחרונה שלה היא הגיעה מתוך מועקה שנבעה מהפיכתה לאם והפילוג בין אהבה וחשק מיני. אך חודשים אחרי ההתחלה אמה שלה נפטרה פתאום ודבר לא נודע על סיבת המוות. על זה כתבה בעבר "תלויה בזמן ושאוהב על ידי הריק שנהייתי, אני מנסה בפגישה האנליטית להגיד משפט: "לעולם לא אדע...." אך האנליטיקאי לא איפשר לה לסיים את המשפט. לא היתה שם כל חמלה. "שמעתי אותו נע וראיתי את צלו על הקיר ופתאום, פגשתי, באימה, את מבטו. נעמד מאחוריי, פניו קרובות לראשי ומתבונן בי במבט מקובע. בקול חלוש שאלתי: למה אתה מסתכל בי ככה? ואז פתח את הדלת, ללא מילה. מעדתי ביציאה וראיתי את משקפיי נופלות בפיר של המדרגות."

מבטה של האם היה בקורתי, ללא רחמים, האם היתה תמיד מוכנה למצוא את הכתם, את מה שהיה רע, לא מתאים. ובעיקר מבט בקורתי על גופה של הילדה.

ההתייחסות של האנליטיקאי שהיה נוכח במפגש, הבהיר את הפונקציה של האקט האנליטי, ללא חמלה, כבלתי אנושי, כאקט שקיים, שגרם להפרדות או התנקות של האובייקט a, במקרה זה האובייקט מבט אליו היתה האנליזנטית דבוקה.

בדיון שמענו את האימפקט של העדויות של שניהם, מתוכם אני רוצה להזכיר התערבות של קולגה ממדריד שחיברה אסוציאטיבית בין אקט זה של האנליטיקאי והמחווה של לאקאן כשסוזן הומל חזרה ואמרה שהיא מתעוררת כל בוקר בחמש, לזוועה של זכרון SS והכלבים שבאו להשליך יהודים מבתיהם ולהרוג בהם. כשהיתה ילדה.

לאקאן התקרב אליה וליטף את לחיה. לא ברור לי מה או מי נתן מילים למחווה הזאת. ברור לי, אבל, שזה לא היה לאקאן עצמו: המילים הן: gest a peau כש "גסטפו בצרפתית נשמע זהה למחווה על העור.

הפירוש שניתן לשניהם (אתו אני לא כל כך מסכימה) היה שבשניהם, במחווה של לאקאן ובמבט האיום של לורן, היתה האנשה של חוויה בלתי נסבלת.

היה לי מענין לשמוע שלורן, אבל, הדגיש את האספקט של הפרדה מאובייקט a. אובייקט ההתענגות.

מה מקורו של האקט?

אפשר לשאול מי הוא או מה הוא האנליטיקאי ברגע של האקט. מאיפה הוא בא? מבחינה מסויימת האקט האנליטי דורש מהאנליטיקאי להסכים לאחריות רדיקאלית, שהיא היחידה שיכולה למצוא את היחודי של האנליזנט.

את זאת מתאר מילר בשעור האחרון של "כל העולם משוגע" ¹¹העמדה של האנליטיקאי נוסדת ומסוכמת בצרחה (vociferation). עמדה זו היא "לא רק לנגוע במסמן ולפרש אלא לסמן מההתחלה ולאשש שהסובייקט קשור להתענגות, רשום בהתענגות ושהוא מייצר, באמצעות הקללות הפוקדות אותו, את מה שמפרנס את ההתענגות הזו.

זה מאפין את "האי אנושיות" של האנליטיקאי, מילה ["אי אנושיות"] שבאה להליבש את המקום של האף-אחד (plus personne) ממנו מגיעה הצרחה. אלא ש"על מנת לצרוח צריך את הגוף, צריך לתת מהפרסונה ולא רק מהסובייקט שלך. הצרחה כוללת את הקול החבוי בה."

בשעור האחרון של סמינר "ההווייה והאחד" ¹²מביא מילר את השאלה: האם מה שנמצא שם, בלא מודע המונח לידע, הוא ידע שנמצא שם, ידע שצריך לגלות אותו או שזה ידע שממציאים אותו באנליזה? התשובה הרדיקאלית של לאקאן הנה שהידע מומצא באנליזה אך בו בזמן גם הקצין רדיקלי את תפיסתו של האינרציה של הסנטום: הסנטום חוזר ואי אפשר איתו. החיזרור (iteration) הנו עונתי. הדחיפה, הכוח של ההמצאה לא יכולים לתקן את העונתיות של הסנטום.

לעומת העונתיות הבלתי ניתנת לעצירה של הסנטום, האקט האנליטי כצרחה, שבעצם מבטל את הקשר בין ההגד והנאמר, מביא את הזוג אנליטיקאי-אנליזנט להתנסות שהיא מפגישה שני הפכים: זה שנושא את החיזרור העונתי של הסנטום וממציא המצאות שיאפשרו לו לשאת את החיים וזה שצורח מחוץ לסנטום של עצמו, כי **הסכים להיות אף אחד**. כפי שמזכיר זאת לורן ¹³המקום של האף אחד הוא המקום של הסובייקט, אך מקום שמתואר כ"עיגול השרוף בשיחים של ההתענגות". כפי שכותב זאת לאקאן ב"קומנטר לדוח של דניאל לאגש, חלק 2.

מכאן שחשוב ביותר להזכיר שהלשון מהווה מקום המפגש של השניים.

11 11-6-2008

12 15-6-2011

13 לורן: "פירוש, מאמת לאירוע"